

Med blick för fåglarna

Omslagsbilden till boken "Kroknäbbarnas tid" visar två ormvråkar i slagsmål. Foto: Patrik Olofsson/N.

SOF:s verksamhet 2011

Fokus på skogen – skogsbiolog anställd, nytt projekt startat
Jordbruksprojektet – fortsätter och utökas
Vinterfåglar Inpå Knuten – stort deltagande, mycken media
Vindkraft – stort engagemang, högt exploateringsstryck
Fågeljakt – krav på fredning och ändade jakttider
Projekt Jaktfalk – resultat internationellt presenterade
SOF:s hemsida – ny, modern och populär
Frida Johnsson – första tjej som Årets Fågelskådare
Vår Fågelvärld – ny redaktör och ny layout
Falsterbo Bird Show – över 3 000 deltagare
Kroknäbbarnas tid – unik bok om våra rovfåglar.
Nytt medlemsrekord – 15 814 medlemmar
Vår Skådarvärld – stort intresse för ny facebookgrupp

**Sveriges
Ornitologiska
Förening**

Översikt

SOF:s 67:e verksamhetsår innebar en fortsatt utveckling av föreningens utåtriktade verksamhet och medlemstalet nådde nya rekordhöjder.

Inom fågelskyddet förstärktes arbetet. Från januari 2011 arbetar Anders Wirdheim på halvtid med fågelskyddsfrågor, den andra halvtiden ägnar han åt information och projekt. I september började Jarmo Kukka en projektanställning som skogsbiolog. Hans huvudsyssla är att driva ett nystartat projekt där vi i samarbete med enskilda skogsägare ska få till bättre skogsskötsel och därmed få ett rikare fågelliv i våra skogar.

SOF:s årsmöte hölls på Kroppefjäll i Dalsland 8–10 april. Enda personförändringarna i styrelsen var att Gunilla Jarfelt lämnade styrelsen och ersattes av Helena Lager. Nya stadgar fastställdes vilket innebär att det numera är regionalföreningarna som genom sina ombud fattar beslut vid årsmötet. Vid årsmötet utdelades SOF:s förtjänstplakett till Kurt Gustavsson för föreningsbygge och många inventeringsår i Dalsland.

Efter 20 år som redaktör för *Vår Fågelvärld* lämnade Anders Wirdheim denna syssla vid årets ingång och ersattes av Niklas Aronsson. Under Niklas ledning har VF fått en ny layout och nytt upplägg.

Den 2–4 september genomfördes Falsterbo Bird Show för andra gången. Det blev fler deltagare detta år som kunde glädjas åt fler utställare och många aktiviteter. Under mässan utdelade SOF tillsammans med kikarföretaget Swarovski utmärkelserna *Årets Fågelskådare* och *Silvertärnan*. Årets Silvertärna blev Stina Thelander för ett engagerat och drivande arbete som styrelseledamot och ordförande i Göteborgs OF. Till Årets Fågelskådare utnämndes Frida Johnsson. Det är första gången en tjej mottar denna utmärkelse, men mer förtjänt av den än Frida har nog ingen varit. Frida har bl. a. arbetat i flera år på Ottenby Fågelstation, varit lägerledare på ungdomsläger och är styrelseledamot i Ölands OF.

Forskning och fältstudier

SOF:s forskningskommitté fördelade totalt 102 420 kr till tio olika projekt från Gustav Danielssons flyttfågelfond och Elis Wides fond. Projekten inkluderade både ren grundforskning och mer tillämpade projekt med uttalade bevarandesyften. SOF medverkar också i utdelning från Alvins fond där ca 50 studier tilldelades totalt ca 700 000 kr.

Till årets forskningspristagare utsågs Lars-Åke Flodin från Varberg. Lars-Åke har främst medverkat i olika arbeten med och skydd av strandängar och deras fåglar längs västkusten.

Under året riksinventerades svarthakedopping och gråhakedopping. Den förstnämnda har inventerats två gånger tidigare och goda möjligheter till intressanta jämförelser finns. Resultaten kommer att publiceras under 2012.

Slutrapporten från undersökningen om berguven status, som pågått i flera år, närmar sig sin fullbordan. En sista remissrunda återstår innan rapporten kan redovisas.

Projektet som arbetar med en detaljerad beräkning av hur många fåglar det finns i Sverige fortsatte under året. Det publiceras i bokform under 2012.

SOF:s Raritetskommitté (Rk) behandlade under året 223 rapporter varav 74 % godkändes för publicering. Bland de godkända fynden fanns två nya arter för landet, bruntrast och rödkindad sparv. Bland större arbeten med omgranskningar som inleddes kan framför allt nämnas bleka tornseglare, och det tidigare påbörjade arbetet med honfärgade tallsparvar. Under året publicerades övergripande arbeten gällande gransångare av rasen *tristis* samt ljusmantlade silltrutar (*L. f. fuscus intermedius/graellsii/heuglini*) i separata artiklar i *Vår Fågelvärld*.

För nionde året svarade den Nationella rapportkommittén (NrK) för den årliga fågelrapporten i *Fågelåret*. För 2010 redovisas där läget för 208 arter/raser. Kommittén samarbetar med landets regionala rapportkommittéer (rrk) för att sammanställa rapporten. I rapporten följs trender i fågellivet liksom arter med stort naturvårdsintresse. I kommitténs ansvar ligger ett allt

Duvhök med slagen ekorre ur "Kroknäbbarnas tid". FOTO: PATRIK OLOFSSON/N

större antal rariteter som Rk överlät till rrk att behandla. Sedan några år publicerar NrK och Rk en gemensam rapport. All data som ingår i rapporten är kvalitetssäkrade, tillgängliga och sökbara på Artportalen.

Taxonomikommittén (Tk) bevakade under året forskningsresultat i alla relevanta vetenskapliga tidskrifter och distribuerade dessa artiklar inom Tk och till några inom den s.k. Referensgruppen. I december hade Tk ett arbetsmöte på Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm då arbetslistan inför nästa rapport gick igenom i detalj. Tk ingår i den Europeiska taxonomikommittén AERC-TAC och arbetade under året med uppdatering av taxonomiska rekommendationer för Europa, vilket resulterade i dokumentet AERC-TAC recommendations 2011, publicerat i december. På SOF:s websida finns också Tk:s hemsida med ledamöter, nyheter, tidigare rapporter, Holarktislistan m.m.

Under året deltog 18 personer i fältarbetet i *Projekt Jaktfalk*, som är ett samarbetsprojekt med regionalföreningen Jämtlands läns Ornitologiska Förening. Detta var det 18:e året i följd som projektet genomförde inventeringar och uppföljande bokkontroller i Jämtlands- och Härjedalsfjällen. Projektet får allt större nationell betydelse, då jaktfalkinventeringar tyvärr inte prioriteras i övriga delar av den svenska fjällvärlden, trots att jaktfalken är en viktig miljöindikator.

Året var ett riktigt toppår för fjälllämlar, och även om ripor är jaktfalkens huvudföda kan en del lämlar ingå i dieten under lämmelår. Det bidrog sannolikt till årets goda resultat med 17 lyckade häckningar och att 54 jaktfalkungar kom på vingarna. Antalet besatta revir var 23 vilket innebar 2,35 ungar per besatt revir och 3,18 per lyckad häckning.

Resultat från projektet presenterades i två föredrag på en stor konferens i Boise, USA, "Gyr-falcons and Ptarmigan in a changing world". Konferensen hade lockat flertalet av världens jaktfalkforskare och även en del ripforskare. Konferensens omfattande proceedings (konferensrapport) finns på Peregrine Funds hemsida www.peregrinefund.org/gyr-conf.

Projektet har under några utfört satellitmärkning av unga jaktfalkar för att bättre förstå deras aktivitet och rörelsemönster under perioden efter att de lämnat födelseplatsen. I en vetenskaplig uppsats beskrivs mera ingående resultaten från märkning av sammanlagt 14 unga jaktfalkar.

Jaktfalkprojektet erhöll under 2011 ekonomiska medel från Alvins fond. Genomgång och analys av ripdata och jaktfalkresultat finansierades med medel från Viltvårdsfonden, Naturvårdsverket.

Ottenby fågelstation

Verksamhetens grundpelare (ringmärkning, inventeringar, uppdragsforskning och det utåtriktade arbetet mot besökande) dominerade arbetsuppgifterna under året. Totalt ringmärktes 16 879 fåglar, varav 14 378 fångades inom ramen för den standardiserade verksamheten i stationsträdgården. Vårresultatet låg över medelvärdet 1972–2009 medan höstens resultat låg under.

Revirkarteringar genomfördes i en provruta i Mellersta lunden samt över hela Schäferiängen. Starinventering i Kristinelund samt Norra lunden genomfördes som brukligt, liksom de regelbundna räkningarna av rastande vadare i Sandviksområdet. Äldre inventeringsresultat (1960- och 70-tal) digitaliserades och levererades till Länsstyrelsen i Kalmar län. Under året ansvarade fågelstationen också för uppföljningsarbeten inom

Fiskgjuse ur "Kroknäbbarnas tid". FOTO: PATRIK OLOFSSON/N

ett projekt där grönnäckad padda återintroducerats i Ottenbyområdet. Uppdraget är en del i projektet LIFE-BaltCoast "Rehabilitation of the Baltic Coastal Lagoon Habitat Complex", och koordineras från Länsstyrelsen i Kalmar län.

Bland de forskningsverksamheter som fågelstationen deltagit i under året förtjänar bl.a. att nämnas samarbetsprojektet "Flexibility and constraints in animal movement patterns" som styrs från universitetet i Oslo. Vidare bedrevs under hösten provtagning med avseende på övervakning och kartläggning av aviär influensa, och prover insamlades från andfåglar, måsar, tärnor och vadare i detta syfte.

Från stationens utlandsverksamhet skall nämnas fortsatt deltagande i samarbetsprojektet mellan de svenska och kinesiska ringmärkningscentralerna. Projektet stöds av SIDA och syftar till att förbättra standarden på den kinesiska ringmärkningen för att på sikt öka den tillgängliga kunskapen för naturvården i landet. Under maj månad deltog Ottenby fågelstation i genomförandet av två välbesökta ringmärkningskurser vid fågelstationen i Beidaihe samt i datainsamlingen för ett kommande utbildningsmaterial.

Antalet guidningar låg strax över fjolårets resultat, och totalt guidades 1 471 personer under 2011. Utöver de traditionella guidningarna genomfördes 16 jubileumsguidningar, dvs. personliga heldagsguidningar. Under delar av högsommaren fanns SOF-volontärer närvarande i fyrbyn, dels för att få besökande turister att intressera sig för föreningen i stort, dels för att informera om vår breda verksamhet på södra Öland. Fågelstationens nyhetsbrev, *Nytt från udden*, utkom med tre nummer och riktade information om fågelstationen och SOF till över 700 prenumeranter (bestående av allmänhet, skolor, redaktioner och andra nyfikna). Arbetet med den nya hemsidan fortsatte under året och bland nytilskotten märks en "Stöd oss"-avdelning för insamling av fria medel. Under året fortsatte fågelstationen att arbeta men den upprustningsplan som inleddes 2009.

Fasadrenovering och målning av fågelstationsbyggnaden

Röd glada ur "Kroknäbbarnas tid". FOTO: PATRIK OLOFSSON/N

fortsatte från 2010, och fågelstationens entré renoverades både in- och utvändigt. Det långsiktiga arbetet med kontrolläsning av äldre ringmärkningsdata fortsatte under hela året, och i december (efter nära elva års arbete) nåddes målet.

Avslutningsvis ska nämnas att fågelstationen även 2011 mottog en uppskattad donation från organisationen Djurskyddet Kronoberg.

Fågelskydd

Under året lämnades ett förslag till Landbygdsdepartementet om nya jakttider på fåglar. Bärande pelare i detta förslag är att jakt endast bör ske för konsumtion samt att arter med vikan- de populationer inte skall jagas. Bl.a. innebär detta att SOF vill stoppa jakt på kråkfåglar och måsfåglar eftersom dessa inte konsumeras liksom att jakt på sädgås, ejder, alfågel och fjällripa inte längre skall förekomma. Samtliga dessa arter har minskat på senare år, i ejderns fall mycket kraftigt.

SOF krävde också en omfattande översyn av hur s.k. skydds- jakt tillämpas i landet. Bakgrunden var en undersökning av skydds jakt på ett antal soptippar i Norrbottens län där vad som närmast kan karaktäriseras som ett veritabelt krig förts mot kråkfåglar och måsfåglar.

Den tidsbegränsade deltidstjänsten för att föra ut budskapet i vår vindkraftpolicy samt stötta regionala och lokala föreningar i vindkrafts ärenden fortlöpte året ut (och är f.n. förlängd t.o.m. juni 2012). Under året har detta bl.a. inneburit deltagande i konferenser, besök hos föreningar, kontakter med exploatörer och myndigheter samt överklaganden i enskilda ärenden. SOF har exempelvis yttrat sig angående ett flertal stora vindkraftpro-

jekt till havs, varav ett synnerligen olämpligt placerat på Södra Midsjöbanken. På SOF:s hemsida finns ett utförligt material om vindkraft!

Ett av SOF:s större projekt är "Fågelskådare och lantbrukare i samarbete". Syftet med projektet är att identifiera existerande och utveckla nya naturvårdande åtgärder med hög acceptans hos markägare som effektiviserar miljömålsarbetet. Under året startades över 30 nya samarbetsprojekt och uppföljnings- arbetet fortsatte med 30 andra lantbrukare. Intresset att delta i projektet är mycket stort bland både ornitologer och lantbrukare. Över 300 lantbrukare har anmält intresse och medverkat i projektet sedan 2007. Publiceringen av nyhetsbrev fortsatte liksom spridningen av våra populära artfaktablad, där lantbrukare får råd och uppmuntras att vara med i projektet för att ta reda på vilka åtgärder som ger bäst verkan. Projektet genomfördes i samverkan med Hushållningssällskapet och med stöd från både Jordbruksverket och Naturvårdsverket. Under året började särskild uppmärksamhet ägnas åt ortolansparven i ett nystartat projekt i samarbete med Kvismare fågelstation och flera lantbrukare i Närke och Uppland. Detta delprojekts syfte är att skapa förutsättningar för en vital population. Målen är (1) att identifiera områden i Svealand med förekomst av ortolansparv, (2) att årligen anlägga osådda partier på sädesfält på utvalda gårdar med förekomst av arten, (3) utföra röjnings- och bränningsrådgivning och (4) att följa upp effekterna av åtgärder med hjälp av inventeringar.

Under det "Internationella skogsåret" 2011 fördjupade SOF sitt engagemang i skogsfrågor och startade även ett nytt projekt kallat *SAMSKOG – Samarbete för Levande skogar*. Med stöd av Naturvårdsverket och WWF anställdes en skogshandläggare på heltid ett år för att leda projektet och även utveckla SOF:s övriga arbete med skogsfrågor. Projektet SAMSKOG bedrivs i samma anda som SOF:s jordbruksprojekt, med syfte att åstadkomma en fördjupad samverkan mellan i första hand skogsägare och fågelskådare. Projektet förväntas också bidra till utökat samarbete med skogsnäringen, beslutsfattare och naturvårdsorganisationer verksamma i skogsfrågor. Bland verksamheterna kan nämnas en heldags skogskonferens med ca 60 deltagare i anslutning till årsmötet, konferensen "Hoten mot skogens mångfald" i Örebro 12–13 november, bildandet av ett internt skogs nätverk med regelbundna telefonmöten mellan styrelse och tjänstemän och utkast till katalog över naturvårdsåtgärder.

Den svenska FSC-certifierade arealen fortsatte att öka och det var främst skogsägare med mindre innehav som anslöt sig. SOF har under året förstärkt sitt deltagande i standardkommittén där ett omfattande tolknings- och vägledningsarbete genomförts. Sammanlagt sex personer från föreningen arbetar aktivt inom FSC.

Den för året viktigaste frågan var en begäran från den ekonomiska kammaren om införande av stubbrytning som metod. Efter tuffa förhandlingar bestämdes att en försöksverksamhet ska inledas i syfte att studera effekter på miljön. Miljökammarens motstånd och misstänksamhet mot metoden begränsade kraftigt försöksarealen och försökstiden. SOF krävde samtida studier av kalhyggesfritt skogsbruk som metod, vilket också beslutades. Användningen av plantor behandlade med kemiska bekämpningsmedel minskade under året samtidigt som användningen av alternativa plantskydds metoder ökade.

SOF beviljades medel från Lindbergs stiftelse till det nystartade projektet *Hotade fåglar i Östersjön – delprojekt skräntärna*. Projektet är flerårigt och avser att öka kunskapen och sprida

information om de hot många av Östersjöns fåglar är utsatta för. I projektet planeras både vetenskapliga studier, faktsammanställningar och analyser samt informationskampanjer för att uppmärksamma på förändringar och försöka medverka till att undanröja olika hot.

Ett enskilt fågelskyddsärende under året förtjänar omnämnande. Det handlar om Gammelstadsviken, en fågelsjö utanför Luleå. På grannmarken byggs nu ett antal stora serverhallar för Facebook i Europa. Trots att denna exploatering skulle innebära bl.a. en grundvattensänkning ansåg länsstyrelsen i Norrbotten att det inte behövdes en fördjupas s.k. Natura2000-utredning. Detta överklagades av SOF, vilket tämligen omedelbart ledde till en förhandling med Luleå kommun. Resultatet blev att hela köpeskillingen för grannmarken, drygt 6 miljoner kr, skall användas till biotopförbättrande åtgärder och information vid Gammelstadsviken.

Fågelintresse

Vi ser ett allt större intresse för fåglar i samhället. Det märks i media, i butikernas hyllor med fågelmat och i attityden till fågelskådning och fågelskådare. Detta ökande intresse beror till stor del på de aktiviteter som görs av SOF, regionalföreningar och lokala fågelföreningar. SOF:s arbete med fågelintresset har två syften. Dels vill vi nå nya målgrupper utanför de traditionella skådarleden för att få fler människor intresserade av fåglar och gärna också bli medlemmar i föreningen. Dels vill vi uppmuntra de redan intresserade att bredda och fördjupa sitt intresse. Fler fågelmedvetna, intresserade och engagerade människor ger också ett bättre fågelskydd.

I januari genomfördes "Vinterfåglar inpå knuten" för sjätte gången, detta år med ca 18 500 rapporterande fågelbord. Det innebär att SOF under helgen engagerar minst det dubb-

la, kanske tredubbla, antalet människor. Evenemanget ger SOF det i särklass största mediagenomslaget med tid i varje stor svensk TV-kanal och alltifrån notiser till stora artiklar i de flesta svenska dagstidningar. Samarbeten med några veckotidningar förekom också.

Under året genomfördes en utbildning av volontärer med inriktning på att informera och entusiasmera om fåglar. Utbildningen genomfördes vid Ottenby. Volontärerna blir allt viktigare i arbetet att sprida fågelintresset. Utbildningen skedde i samarbete med Studieförbundet.

Med hjälp av våra volontärer genomförs bland annat "Fåglar är fantastiska", ett koncept där SOF, regionalföreningar och lokala fågelklubbar syns och visar fåglar på platser där det rör sig många människor. Under året visades tranor vid Hornborgasjön samt storskarv och tofsvipa vid Ottenby under sex veckor av högsommarens turistsäsong. Dessutom deltog SOF vid *Tranans dag* vid Hornborgasjön, *Fåglar i focus* i Strömsholm i Västmanland, *Skärfläckans dag* vid Getterön, *Öländska tälthelgen* vid Ottenby, *Trädgårdsmässan* i Stockholm och Tyresta nationalparks julmarknad. I samband med *Fågelskådningens dag* antogs också en utmaning från BirdLife Finland att delta i "The Battle of Towers" som fått det svenska evenemangsnamnet "Fågeltornskampen". Till denna aktivitet anmälde sig ungefär 50 fågeltorn där det gällde att tillsammans med besökande allmänhet se så många fågelarter som möjligt mellan 05.00 och 13.00. Tävlingsmomentet är en krydda, men det viktiga är att visa fåglar, prata fågelskydd, få medial uppmärksamhet och kanske till och med värva någon eller några medlemmar.

Årets stora satsning var *Falsterbo Bird Show* som genomfördes för andra gången under första helgen i september. Evenemanget har utvecklats ur *Bivråkens Dag*. Det är ett samarbete mellan SOF, Skånes Ornitologiska Förening och Vellinge kom-

Ung kungsörn ur "Kroknäbbarnas tid". FOTO: PATRIK OLOFSSON/N

Ängshökshanne ur "Kroknäbbarnas tid". Denna bok har ett bildmaterial som överträffar det mesta. FOTO: PATRIK OLOFSSON/N

mun. Totalt deltog mer än 3 200 personer i arrangemanget. Utbudet breddades i förhållande till startåret 2010 med fler utställare och fler aktiviteter. Målet är att Falsterbo Bird Show skall utvecklas till en stor årlig nordisk fågel- och naturmessa. Enligt brittisk modell ska det ekonomiska överskottet användas i olika fågelskyddsprojekt med lokal, regional eller nationell anknytning. Under mässan arbetade ett stort antal frivilliga volontärer med att få arrangemangen att fungera på bästa sätt.

Traditionsenligt genomfördes även detta år arrangemangen *Fågelskådningens dag* på våren och *World Bird Watch Day* på hösten.

Ungdomsverksamhet

Under året hölls ett ungdomsläger i augusti vid Falsterbo i Skåne, med 16 mycket nöjda deltagare. Ungdomskommittén deltog även med öppet hus på Falsterbo Bird Show.

AviFauna

Under 2011 genomförde AviFauna det 26:e verksamhetsåret med resor världen över. Den ekonomiska oron från tidigare år märktes även under 2011. Den starka kronan var dessbättre positiv för ekonomin i verksamheten.

Årets resor fördelades geografiskt med 13 resor i Europa, Nordafrika och Mellanöstern, två resor i Afrika, fyra resor i Asien samt tre resor i Nya Världen och en resa till Australien. Nya resmål för året var Japan (februari), Washington State (juli) samt Sumatra & Java (augusti).

AviFauna har sedan juni en ny hemsida. Det har blivit ett lyft layout-mässigt och vi har fått många positiva kommentarer om den. En del arbete återstår och vi beräknar att vara klara under våren 2012. En bättre rapportmodul gör att vi tydligare kan

läsa av besöksstatistiken. Vi ser nu t.ex. hur populära resorna är "I blickfånget", dvs. de dagliga rapporterna som reseledarna skickar hem under pågående resa. Dessa sidor ligger i topp då vi har resor på gång. Vi fortsätter med arbetet på facebook och har idag 275 kompisar där.

Vid årets slut uppgick antalet "Jubileumsresenärer" (resenärer som deltagit på AviFaunas resor vid minst tio tillfällen) till 75. Av dessa har 18 resenärer rest över 20 gånger och två resenärer har rest med oss över 30 gånger.

På varje resa arrangerad av AviFauna går 150 kronor per deltagare och vecka till fågelskyddsfonden. En av årets stödsatser är värd att särskilt nämnas. Det är AviFaunas sponsring av rättbekämpning på Sydgeorgien med ca 30 000 kr. Introducerade råttor på öar är en pest för häckfågelfaunan. På Sydgeorgien skärmar man av område efter område med s.k. rättbarrikader. Det är en framgångsrik teknik som inom dessa avskärmade områden gett bättre häckningsutfall för fåglarna.

Liksom under de senaste två åren går intäkterna från AviFaunas miljöavgift till SOF:s engagemang som "Species Champion" för den filippinska apörnen.

Internationell verksamhet

Som partnerorganisation i BirdLife International bidrar SOF:s medlemmar genom att en del av medlemsavgiften går till BirdLifes internationella arbete. Det handlar både om att påverka politiska beslut och stödja verksamheter i rad länder.

I Europa har BirdLife ett kontor i Bryssel där SOF bidrar med extra finansiering. Arbetet inom Europaorganisationen syftar till stor del till att påverka EU och EU:s regelverk. Inom BirdLife Europa finns ett antal arbetsgrupper inom olika områden. I en av dessa arbetsgrupper, BHDTF (Birds and Habitat Directive Task Force), är SOF representerat. Denna grupp har haft två möten under året, i Madrid respektive Bryssel. Gruppen hanterar olika frågor gällande främst art- och habitatskydd.

Inom EU har påbörjats ett arbete att se över fågelrapporteringen i Europa med avseende på bevarandestatus på biogeografiskt nivå och att föreslå framtida åtgärder. Arbetet syftar till att säkra skyddet för olika arter och naturtyper över Europa. SOF fick i slutet på året i uppdrag av Naturvårdsverket ta fram en rapport – ett arbete som pågår in över nästa år.

Under året påbörjades arbetet med en ny utgåva av *Birds in Europe* (vol. 3) som förväntas bli färdig 2014. Detta arbete kopplar också till en pågående revidering av fågelrapporteringen enligt Fågeldirektivet. SOF medverkar i båda projekten.

Sedan 2009 har SOF rollen som species champion för den filippinska apörnen inom BirdLife Internationals satsning på de mest hotade fågelarterna, Preventing Extinctions. SOF:s åtagande är treårigt och för det tredje året överfördes drygt 102 000 kronor till vår filippinska samarbetsorganisation, medel som huvudsakligen insamlats från medlemmarna.

Fågeljakt på Malta är ett fortsatt engagemang för SOF. Liksom föregående år har vi lämnat ett projektbidrag, 137 000 kronor till vår systerorganisation på Malta. Det är stöd till deras arbete mot illegal jakt och mot vårjakt, ett arbete som också innebär ett försvar av Fågeldirektivet mot försök till ytterligare utarmning.

I Vitryssland genomfördes sista året av ett treårigt projekt. Det har inneburit stöd till den nationella BirdLife-partnern APB och dess organisationsbyggande. Projektet har drivits i samverkan med SIDA genom Forum Syd och det är också härifrån som större delen av projektets finansiering har kommit.

Någon fortsättning av projektet planeras inte, bl.a beroende på den politiska situationen i Vitryssland.

Information och publicering

Under året genomfördes en väsentlig förnyelse av *Vår Fågelvärld*. Från och med nr 4/2011 fick tidskriften, som utkom med sin 70:e årgång, såväl en ny layout som ett delvis nytt innehåll under den nye redaktören Niklas Aronssons ledning.

Fågelvännen, och *Ornis Svecica* utkom på sedvanligt sätt. Årsboken *Fågelåret* gavs ut för 19:e året.

Under året utkom boken *Kroknäbbarnas tid* som handlar om Sveriges 17 regelbundet häckande rovfågelarter och deras remarkabla återkomst i den svenska naturen efter både förföljelse och förgiftning. Upphovsman är Patrik Olofsson som svarar för såväl text som bilder.

SOF:s hemsida fick en ny utformning både tekniskt och layoutmässigt. Den nya hemsidan lanserades under året och fick ett fint mottagande. Flera regionala föreningar planerar att använda samma koncept.

På Ölands södra udde informerade SOF som vanligt om fåglar, fågelstudier och fågelskydd i Ottenby Naturum.

Som redan nämnts fick *Vinterfåglar Inpå Knuten* ett mycket stort massmedialt genomslag. Även lanseringen av boken *Kroknäbbarnas tid* innebar betydande uppmärksamhet i massmedia.

Under senare år har nya informationskanaler vuxit fram. En sådan är Facebook, ett s.k. socialt nätverk. Även här finns SOF representerat med flera sidor och grupper. En ny sådan grupp startades under året – *Vår Skådarvärld*. Det är en grupp där fågelskådare kan diskutera fältornitologi såsom aktuella fågelobservationer, bestämningsproblem m.m. Gruppen har blivit mycket populär och har närmare 1 000 medlemmar.

Kansli, medlemsservice och lokalisering

SOF:s kanslifunktion finns på Stenhusa Gård i Stenåsa på Öland. Här sköts all medlemsservice och administrationen för föreningen och våra dotterbolag. På Stenhusa Gård finns också vår egen butik – Naturbokhandeln som i butiken, genom postorder och över nätet säljer främst kikare och böcker. Vår verksamhet är annars utspridd över landet. Förutom i Stenåsa och vid Ottenby Fågelstation på Öland har vi haft personal som arbetar från Södra Sandby i Skåne, Kalmar i Småland, Halmstad i Halland, Torslanda i Bohuslän, Köpmannebro i Dalsland, Västerås i Västmanland, Uppsala i Uppland och Boden i Norrbotten.

Vid SLU:s bibliotek i Uppsala finns en särskild avdelning för SOF:s bibliotek. Här finns böcker och svenska ornitologiska tidskrifter.

Medlemsstatistik

År 2011 ökade SOF:s medlemstal för åttonde året i rad. Det är med fortsatta utåtriktade aktiviteter som detta har uppnåtts där *Vinterfåglar Inpå Knuten* är den viktigaste enskilda orsaken. Sammanlagt fanns vid årets utgång 15 814 medlemmar (föregående år 15 305). Medlemmarna var fördelade enligt följande: hedersmedlemmar 7 (7), ständiga medlemmar 150 (154), årsbetalande medlemmar 15 657 (15 144) varav 240 (227) var ungdomar och 490 (469) var familjemedlemmar.

Av de årsbetalande medlemmarna hade 5 622 (5 637) *Vår Fågelvärld* som huvudtidskrift, 7 076 (6 357) *Fågelvännen* och 2 469 (2 681) båda tidskrifterna. Av medlemmarna var 384 (415) bosatta utomlands. Därutöver fanns 134 (142) prenumeranter. Fri- och bytesexemplar av våra tidskrifter gick till

244 (230) mottagare. *Vår Fågelvärld* distribuerades till 8 570 (8 798) adresser, *Fågelvännen* till 9 600 (9 086), *Ornis Svecica* till 1 158 (1 168) och årsboken *Fågelåret* 2010 till 3 185 (3 244).

I sammanhanget kan också nämnas att 45 procent av de ny-tillkomna medlemmarna är kvinnor. En glädjande utveckling då vår förening tidigare varit starkt mansdominerad.

Ekonomi

Det ekonomiska utfallet för föreningen och dess dotterbolag framgår av resultat- och balansräkningar nedan.

Resultatet för SOFFAB blev klart bättre än föregående år. Verksamheten i AviFauna gick fortsatt bra trots minskade brutointäkter. En fortsatt stark krona var gynnsam för resultatet. Naturbokhandeln har utvecklats väl med en omsättningsökning på 10 % SOFFAB redovisar ett överskott om 159 tkr (föregående år 58 tkr). SOFFAB övertog under året systerföretagets OFAB:s resterande verksamheter. OFAB redovisar ett mindre överskott på 8 tkr (1 tkr).

Föreningen visar ett överskott på 4 tkr (underskott 479 tkr). Resultatförbättringen beror främst på mer gåvor, donationer och externa bidrag. Ingen resultatöverföring har skett från dotterbolagen. Koncernmässigt redovisas ett överskott på 172 tkr (underskott 565 tkr). Det ansamlade underskottet i föreningen uppgår till 1 342 tkr (–1 346 tkr) och i koncernen –551 tkr (–723 tkr). I dessa belopp ingår inte de dolda reserver som föreningen har i sin fastighet. Om dessa beaktas är det egna kapitalet positivt i såväl förening som i koncernen.

SVERIGES ORNITOLOGISKA FÖRENING
Lilla Brunneby 106, Stenhusa Gård, 386 62 Mörbylånga
0485-44440, info@sofnet.org

Sveriges Ornitologiska Förening

Ekonomi 2011

Balansräkningar (tkr)	not	Föreningen		Koncernen	
		2011	2010	2011	2010
Tillgångar					
<i>Anläggningstillgångar</i>					
Byggnader, markanläggningar o mark	B1	0	100	237	386
Maskiner och inventarier	B2	–	–	462	482
Aktier i dotterföretag	B3	200	200		
Långfristiga fordringar dotterföretag	B4	2 500	2 500		
<i>Summa anläggningstillgångar</i>		2 700	2 800	699	868
<i>Omsättningstillgångar</i>					
Varulager	B5	–	–	5 429	4 598
Förskott till leverantörer		–	–	82	31
Fordringar dotterföretag	B6	1 576	1 417		
Kundfordringar		183	483	1 708	917
Skattefordran		66	26	131	70
Övriga fordringar		8	5	62	63
Förutbetalda kostn o uppl intäkter		837	324	1 022	515
Likvida medel och placeringar	B7	13 834	13 284	14 278	15 275
<i>Summa omsättningstillgångar</i>		16 504	15 539	22 712	21 469
Summa Tillgångar		19 204	18 339	23 411	22 337
Eget Kapital och Skulder					
<i>Eget kapital</i>					
Fritt eget kapital					
Balanserat resultat		–1 346	–867	–723	–158
Årets resultat		4	–479	172	–565
<i>Summa Eget Kapital</i>		–1 342	–1 346	–551	–723
<i>Långfristiga skulder</i>					
Fonder	B8	14 629	14 173	14 629	14 173
<i>Summa långfristiga skulder</i>		14 629	14 173	14 629	14 173
<i>Kortfristiga skulder</i>					
Förskott från kunder		–	–	1 410	2 022
Leverantörsskulder		380	778	935	1 245
Övr kortfr skulder		87	102	428	347
Förutbetalda medlemsavgifter	B9	3 489	3 092	3 489	3 092
Övr upplupna kostn o förutbet intäkt		1 961	1 540	3 069	2 181
<i>Summa kortfristiga skulder</i>		5 917	5 512	9 333	8 887
Summa Eget Kapital och Skulder		19 204	18 339	23 411	22 337
Ställda säkerheter					
Fastighetsinteckningar	B10	2 118	2 118	2 118	2 118
Företagsinteckningar	B10	–	–	2 950	2 950
Ansvarsförbindelser	B10	–	–	2 550	2 550

Sveriges Ornitologiska Förening Ekonomi 2011

Resultaträkningar (tkr)	not	Föreningen		Koncernen	
		2011	2010	2011	2010
<i>Intäkter</i>					
Försäljning		1 519	1 792	26 095	27 638
Övriga intäkter		8 460	8 213	8 460	9 565
<i>Summa intäkter</i>		9 979	10 005	34 555	37 203
Kostnader	Ö1	−9 858	−10 270	−33 815	−37 113
<i>Resultat före avskrivningar</i>		121	−265	740	90
Avskrivningar	R1	−100	−100	−304	−293
<i>Resultat efter avskrivningar</i>		21	−365	436	−203
<i>Finansiella intäkter och kostnader</i>					
Valutakursdifferenser		0	−52	0	−52
Ränteintäkter från dotterbolag		188	218	0	0
Övriga ränteintäkter		0	1	1	1
Övriga räntekostnader		−205	−281	−208	−285
<i>Summa finansiella poster</i>		−17	−114	−207	−336
<i>Resultat före skatter</i>		4	−479	229	−539
Skatter		−	−	−57	−26
Nettoresultat		4	−479	172	−565

Noter och kommentarer till resultat- och balansräkningarna:

Not R1. Avskrivningar

Avskrivningarna i SOF:s resultaträkning, 100 (100) avser i sin helhet byggnader, markanläggningar och mark.

I koncernens resultat fördelar sig avskrivningarna enligt följande: Maskiner och inventarier, 155 (144). Byggnader, markanläggningar och mark, 149 (149).

Not B1 Byggnader markanläggningar och mark

Anskaffningsvärdet för SOF:s fastighet Lilla Brunneby 4:5, Mörbylånga, Öland, uppgår till 2 336 (2 336) och ackumulerade avskrivningar till 2 336 (2 236). Uppdelning på byggnad, markanläggningar och mark har inte gjorts. Fastighetens taxeringsvärde uppgick till 1 059 (1 059) varav 547 (547) utgjorde byggnadsvärde.

SOF äger fågelstationsbyggnaden och fågelmuseet vid Ottenby men ej själva fastigheten. Anskaffningen av byggnaderna är i sin helhet redovisad som kostnad. Byggnaderna är taxerade som specialenhet och icke åsatta något taxeringsvärde.

På SOF:s fastighet Lilla Brunneby 4:5 befintliga ekonomibyggnader och markanläggningar ägs av SOF men disponeras av SOFFAB som till väsentlig del har byggt om dessa. Av SOFFAB aktiverade kostnader för dessa ombyggnader uppgår för byggnaderna till 1 235 (1 235), ackumulerade avskrivningar till 1 000 (963) och bokfört restvärde till 235 (272). Markanläggningarnas anskaffningsvärde uppgår till 260 (260), ackumulerade avskrivningar till 258 (247) och bokfört restvärde till 2 (13). Taxeringsvärdet för byggnaderna uppgick till 1 059 (1 059).

Not B2 Maskiner och inventarier

Föreningens maskiner och inventarier är helt avskrivna sedan

31/12 1997. Sedan 1995 har inga anskaffningar balanserats utan samtliga har redovisats som omkostnader.

Summan av anskaffningsvärden för maskiner och inventarier i dotterbolagen uppgick till 2 797 (2 663) och ackumulerade avskrivningar till 2 335 (2 180).

Not B3 Aktier i dotterbolag

SOF:s innehav av aktier utgjordes av:

	% innehav	Nominellt värde	Bokfört värde	
Bolag			2007	2006
SOF Försäljnings AB	100	SEK 100	100	100
Ottenby Försäljn. AB	100	SEK 100	100	100
Summa			200	200

Not B4 Övriga långfristiga fordringar på dotterbolag

Beloppet 2 500 (2 500) avser i sin helhet fordringar på SOFFAB.

Not B5 Lager

Varulagret i dotterbolagen är upptaget till det lägsta av anskaffningskostnaden respektive verkligt värde. Inkursrisker har därvid beaktats.

Föreningens lager av äldre egenproducerade böcker och andra försäljningsartiklar har helt skrivits ner och är således inte upptaget till något värde i balansräkningen. Nya böcker utges inom SOFFAB och ingår i detta bolags lagervärden.

Not B6 Kortfristiga fordringar på dotterbolag

Av beloppet 1 576 (1 417) avsåg 184 (146) fordringar på OFAB, och 1 392 (1 271) fordringar på SOFFAB.

Not B7 Likvida medel och placeringar

Av de likvida medlen i föreningen 13 834 (13 284) fanns 7 795 (7 232) placerat i aktier och räntebärande placeringar. Placeringarnas marknadsvärde uppgick till 9 196 (9 791).

För koncernen uppgick de likvida medlen till 14 278 (15 275) varav 7 795 (7 232) i placeringar.

Checkräkningskrediter uppgick till följande belopp:

	2011-12-31		2010-12-31	
	Limit	Utnyttjat	Limit	Utnyttjat
SOFFAB	1000	0	1000	0
Summa	1000	0	1000	0

Not B8 Fonder

Det redovisade beloppet fördelar sig mellan olika fonder enligt tabellen nedan.

Av Jubileumsfondens kapital var vid utgången av året 1 388 (1 941) och av Fågelskyddsfondens kapital var 1 238 (592) placerat på speciella bankkonton, i aktier eller fonder. På samma sätt var hela kapitalet i Eric Schönbecks fond och Björn Bergströms och Laila Johanssons stipendiefond placerade. Reserverade fondkapital är integrerat i föreningens tillgångar. För den senare delen har fonderna tillförts en ränta om tre (fyra) procent från föreningen.

Fonderna är upptagna till anskaffningsvärde eller det lägre värde som motsvarar tillgångarnas kursvärde vid årsskiftet. För de fondmedel som är placerade utanför föreningen finns ett övervärde om 1 401 (2 559).

Not B9 Förutbetalda medlemsavgifter

I beloppet ingår även förhandsbeställda årsböcker och prenumrationsavgifter.

Not B10 Ställda säkerheter

För föreningens och dotterbolagens skulder och avsättningar har säkerheter ställts av föreningen i form av fastighetsinteckningar om 2 118 (2 118) och av dotterbolagen i form av företagsinteckningar om 2 550 (2 550).

Not B11 Ansvarsförbindelser

Beloppet i koncernen inkluderar resegarantier för AviFaunas verksamhet.

Not Ö1 Personal och löner

Föreningens styrelse liksom styrelsen i dotterbolagen arbetar helt ideellt och uppbär inga löner eller arvoden.

Kostnaderna för löner och ersättningar, inklusive sociala kostnader, uppgick i föreningen till 3 985 (3 465) och i koncernen till totalt 9 117 (8 765). Härav utgjorde pensionskostnader i föreningen 144 (104) och i koncernen 327 (321).

Medelantalet anställda var i föreningen 8 (7) varav 88 % män (71 %) och i koncernen 19 (19) varav 56 % män (56 %).

Not Ö2 Redovisningsprinciper.

Koncernredovisningen omfattar moderföreningen SOF, samt dotterbolagen SOF Försäljnings AB och Ottenby Försäljnings AB. Koncernredovisningen har i huvudsak utarbetats enligt god redovisningssed.

SOF har ett antal fonder, se not B8. Dessa har historiskt redovisats som skulder. Dock är dessa fonder, i vart fall till stor del, snarare att betrakta som eget kapital. En genomgång av samtliga fonder kommer att göras för att för framtiden kunna göra en separering av vad som bör redovisas som eget kapital och vad som fortsatt bör redovisas som skulder.

I SOF, som är en ideell förening, förekommer vissa redovisningssituationer som inte förekommer i affärsdrivande verksamhet och som ger upphov till speciella effekter i redovisningen. Exempel på detta är investeringar som finansieras genom speciella anslag varvid inga värden på tillgången aktiveras utan investeringen kostnadsförs direkt.

Den 17 april 2012

<i>Dennis Kraft</i> (ordf.)	<i>Ola Bondesson</i>	<i>Sönke Eggers</i>
<i>Ola Elleström</i>	<i>Rolf Gustafsson</i>	<i>Helena Lager</i>
<i>Per-Erik Larsson</i>	<i>Eva Mattsson</i>	<i>Åke Persson</i>
<i>Åke Pettersson</i>	<i>Anette Strand</i>	<i>Hans Waern</i>

SOF:s fonder 2011 (tkr)

	Ingående kapital	Tillfört/ Avkastning	Använt	Utgående kapital	Varav disponibelt
Erik Schönbecks fond	4 101	566	100	4 567	1 288
Jubileumsfonden	3 866	97	5	3 958	3 958
Elis Wides fond	1 633	48	89	1 592	2
Fågelskyddsfonden	1 297	270	311	1 256	1 256
Gustaf Danielssons fond	1 216	36	20	1 232	112
Björn Bergströms och Laila Johanssons stipendiefond	532	- 37	-	495	-
Elsa Lagerlöfs fond	392	12	-	404	133
Forskningsfonden	231	33	24	240	240
Ständiga medlem fond	267	7	45	229	229
Framtidsfonden	222	6	-	228	-
Ottenby Strandängsfond	157	5	-	162	162
S. & H. Westerlunds fond	114	3	-	117	28
Familjen Jönssons fond	90	2	-	92	92
Lilly Maria Palms fond	55	2	-	57	20
Summa	14 173	1 050	594	14 629	7 520